

Haklarımı Öğreniyorum

Gruplar ve Kurumların Üyesiyiz

Hepimiz, parçası olduğumuz toplum içinde çeşitli gruplara üyeyiz. **Grup**, ortak bir amacı olan insanların bir araya gelmesiyle oluşan topluluktur. Birkaç arkadaşın evlerinin yakınındaki parka gidip oyun oynaması grup oluşturmaya örnektir. Ayrıca kanunlarla belirlenmiş niteliklere sahip uzun süreli gruplar vardır. Bu gruplara **kurum** denir. Aile ve okul üyesi olduğumuz kurumlara örnektir.

Yaşamımız boyunca çok sayıda grup ve kurumun üyesi oluruz. Üyesi olduğumuz grup ve kurumlar içinde yerimiz vardır. Örneğin, Arda 12 yaşındadır. Kardeşi, annesi ve babasından oluşan bir ailesi vardır. Anne ve babasının ilk çocuğu, kardeşinin de ağabeyidir. Arda'nın ailesindeki yeri, ilk çocuk ve ağabey olmasıdır.

Arda, okulda 5-A sınıfının öğrencisidir. Okuldaki yeri 5-A sınıfında öğrenci olarak sınıfın bir üyesi olmasıdır.

Arkadaşlarımızla bir araya gelerek oyun grupları da oluşturabiliriz.

Hepimiz farklı kurum veya grubun üyesi oluruz.

Peki siz hangi grup ve kurumlarda yer alıyorsunuz?

Rollerimiz, Sorumluluklarımız ve Haklarımız

Grup ve kurumların üyesi olduğumuz için bazı rollere sahibiz. **Rol**, üyesi olduğumuz grupta üstlenmemiz gereken görevlerdir. Her grup ve kurumun gerektirdiği roller arasında farklılık olabilir. Ancak grup üyesi olarak üzerimize düşenleri yapmalı, rollerimizi yerine getirmeliyiz.

Gruplar içerisindeki rolleri yerine getirirken bazı kararlar almamız gerekir. Bu kararları almak ve sonuçlarını kabul etmek bizim sorumluluğumuzdur. **Sorumluluk**, bir gruba üye olan bireylerin üstlendiği rolün gereklerini yerine getirmesidir. Ailede, okulda, arkadaş grubunda sorumluluklarımız vardır.

Murat, ailesinde bazı rollere sahiptir. Örneğin, aile bireylerini üzmemeye özen göstermek, okula gitmek sahip olduğu rollerden bazılarıdır. Aile bütçesine uygun harcamalar yapmak da Murat'ın ailesindeki sorumluluklarındandır.

Murat, 5-A sınıfı öğrencisidir. Okul kurallarına uygun davranmak, uygun kıyafetler giymek, okulda doğru davranışlar sergilemek Murat'ın rollerindendir. Ödevlerini yapmak, okul ve sınıf araç gereçleri özenli kullanmak ise Murat'ın sorumluluklarındandır.

Murat aynı zamanda okulda basketbol takımının oyuncusudur. Takımda iyi bir oyuncu olmak Murat'ın rolü; antrenmanlara katılmak, derslerini aksatmamak ise sorumluluğudur.

Murat, arkadaş grubunun bir üyesidir. Arkadaşları ile oyun oynar, ders çalışır, hoşça vakit geçirir. Murat'ın verdiği sözleri yerine getirmesi, arkadaşlarını kırmamaya özen göstermesi sorumluluklarındandır.

Üyesi olduğumuz grup ve kurumlarda rollerimizi ve sorumluluklarımızı yerine getirmeliyiz. Rol ve sorumlulukların yerine getirilmemesi düzeni bozar, sorunlar yaşanmasına neden olur. Çevremizdeki insanlarla iletişimimizi olumsuz yönde etkiler. Örneğin; aile, katıldığımız ilk sosyal gruptur. Ailedeki her bireyin rolü ve sorumluluğu vardır. Aile büyükleri ailenin geçiminden sorumludur. Aile bütçesini hazırlarlar. Her bireyin de bütçeye uygun davranmasını ve anlayışlı olmasını beklerler. Aile bireylerinden biri bu sorumluluğu yerine getirmediğinde diğer bireyler de bu durumdan olumsuz etkilenir. Düzen bozulur, sorunlar yaşanmaya başlar.

Rollerin ve sorumlulukların yerine getirilmesi insan olarak başarımızı da artırır. İyi alışkanlık ve değerlere (dürüst olmak, çalışkanlık vb.) sahip olan bireyler başarılı

olurlar. Örneğin, okulda derslerin iyi dinlenmesi, ödevlerin yapılması, düzenli çalışma alışkanlığına sahip olunması kişisel sorumluluklardandır. Bu davranış ve özellikler yalnız okul başarısını artırmaz, bizlerin yaşam boyunca başarılı bireyler olmamızı sağlar.

Katıldığımız gruplarda belirli haklar elde ederiz. **Hak**, bir gruba dahil olan bireylerin neleri yapabileceklerini gösterir. Örneğin, okulun bir üyesi olarak eğitim almak, ders araç gereçlerini kullanmak öğrencilerin haklarındandır. Aynı zamanda toplumun bir üyesi olarak temiz çevrede yaşama hakkına sahibiz.

Haklarımızı korumalı, onlara sahip çıkmalıyız. Bu durumda haklarımıza saygı duymayan kişileri uygun şekilde uyarmalıyız.

Başkalarının haklarına karşı saygılı olmalı ve duyarlı davranmalıyız.

İnsanların birbirlerinin haklarına saygı göstermesi toplu yaşamın bir gereğidir. Çevremize baktığımızda haklara saygı göstermekle ilgili pek çok örnek bulabiliriz.

Örneğin, toplu taşıma aracı beklerken sıraya girmek başkalarının haklarına saygı göstermektedir.

Sıraya girmeyen insanları uyarmak hakkımızı korumak için yapılan bir davranıştır.

İnsanların piknik yapıp açık havada eğlence hakkı vardır. Ancak çevreyi kirletmeye hakları yoktur. Çünkü tüm insanların temiz bir çevrede yaşama hakkı vardır.

Hak ve sorumluluklarımızı iyi bilmeli, bazı davranışlarda bulunurken başkalarının haklarına zarar vermemeye özen göstermeliyiz.

Siz haklarınızı korumak için neler yapıyorsunuz?

Çocuk Olarak Haklarımız

Dünya üzerinde birçok çocuk ya savaş ya da açlık ortamında yaşamını sürdürmektedir. Bu koşulları ortadan kaldırmak ve çocuklara daha iyi bir yaşam sağlamak amacıyla **Çocuk Hakları Sözleşmesi** hazırlanmıştır. Bu sözleşme 191 ülke tarafından kabul edilmiştir. Türkiye bu sözleşmeyi 1990 yılında imzalamıştır.

Taraf ülkeler bu sözleşmeyi hazırlarken çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havasının içindeki bir aile ortamında yetişmesinin gerekliliğini kabul etmişlerdir. Ayrıca çocuğun toplumda bireysel bir yaşantı sürdürebilmesi için her yönüyle hazırlanmasının ve özellikle barış, değerlilik, hoşgörü, özgürlük, eşitlik ve dayanışma ruhuyla yetiştirilmesinin gerekliliğini savunmuşlardır.

Bu sözleşmenin bazı maddeleri şunlardır:

Madde 1

Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Madde 2

1. Taraf Devletler, bu sözleşmede yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayırım gözetmeksizin tanırlar ve taahhüt ederler.

Madde 5

1. Taraf Devletler, bu sözleşmenin çocuğa tanıdığı haklar doğrultusunda çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesi ile uyumlu olarak, çocuğa yol gösterme ve onu yönlendirme konusunda ana babanın, yerel gelenekler öngörüyorsa uzak aile veya topluluk üyelerinin, yasal vasilerinin veya çocuktan hukuken sorumlu öteki kişilerin sorumluluklarına, haklarına ve ödevlerine saygı gösterirler.

Madde 6

1. Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
2. Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler.

Madde 13

1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak, ülke sınırlarına bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü; basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir.

Madde 14

1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.

Madde 20

1. Geçici ve sürekli olarak aile çevresinden yoksun kalan veya kendi yararına olarak bu ortamda bırakılması kabul edilmeyen her çocuk, devletten özel koruma ve yardım görme hakkına sahip olacaktır.

Madde 28

1. Taraf Devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler.

Madde 31

1. Taraf Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar.

Madde 32

1. Taraf Devletler, çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.

Bu Sözleşmeye Taraf Devletler:

- Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda ilan edilen ilkeler uyarınca insanlık ailesinin tüm üyelerinin, doğuştan varlıklarına özgü bulunan haysiyetle birlikte eşit ve devredilemez haklara sahip olmalarının tanınmasının, dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu düşünerek,

- Birleşmiş Milletler halklarının, insanın temel haklarına ve bireyin, insan olarak taşıdığı haysiyet ve değere olan kesin inançlarını Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda bir kez daha doğrulamış olduklarını ve daha geniş bir özgürlük ortamında toplumsal ilerleme ve daha iyi bir yaşam düzeyi sağlama yolundaki kararlılıklarını hatırla tutarak,

- Birleşmiş Milletlerin, İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde ve Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde herkesin, bu metinlerde yer alan hak ve özgürlüklerden ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuştan veya başka durumdan kaynaklanan ayrımlar dahil, hiçbir ayırım gözetilmeksizin yararlanma hakkına sahip olduklarını benimsediklerini ve ilan ettiklerini kabul etmişlerdir.

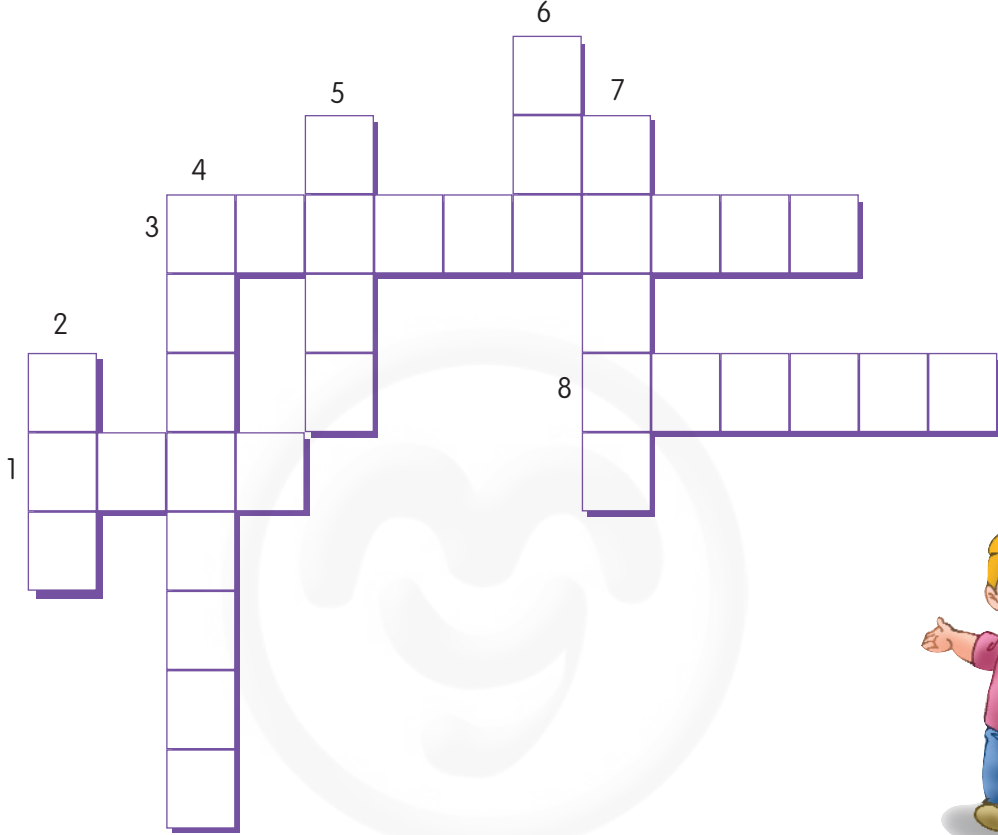
Çocuk haklarının korunması amacıyla UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu) kurulmuştur. UNICEF'in amacı dil, din, ırk, millet ayrımı yapmadan dünyadaki tüm çocuklara yardım etmektir.

Ülkemizde de bu amaçla "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu" kurulmuş, yetiştirme yurtları açılmıştır.

Eğlenerek Öğrenelim - 1

Tanımları verilen kavramları ilgili kutulara yazarak bulmacayı çözünüz.

1. Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir.

2. Bir gruba dahil olan bireylerin, neleri yapabileceklerini gösterir.

3. Bir gruba üye olan bireylerin üstlendiği rolün gereklerini yerine getirmesidir.

4. 1. Sözleşmek işi. 2. Hukuki sonuç doğurmak amacıyla iki veya daha çok kişinin veya kuruluşun karşılıklı ve birbirlerine uygun irade beyanlarıyla gerçekleşen işlem, akit.

5. Ortak bir amacı olan insanların bir araya gelmesiyle oluşan topluluktur.

6. Üyesi olduğumuz grupta üstlendiğimiz görevlerdir.

7. Kanunlarla belirlenmiş niteliklere sahip uzun süreli olan gruplardır.

8. Aralarında ayırım gözetmeksizin tüm çocuklara yardım etmek amacıyla kurulan kurumdur.

Öğrendiklerimizi Uygulayalım - 1

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına, D, yanlış olanların başına Y harfi yazınız.

- ☐ Gruplar, kâr amacıyla oluşturulan topluluklardır.
- ☐ Kurumların nitelikleri kanunlarla belirlenmiştir.
- ☐ Aile, üyesi olduğumuz kurumlardan biridir.
- ☐ Okulda öğrencilerin sorumlulukları vardır.
- ☐ Gruplarda rollerini yerine getirmeyen üye için kanuni işlem yapılır.
- ☐ Üyesi olunan kurumdan ayrılmak beş yıl süre ile olur.
- ☐ Hak, neleri yapıp yapamayacağımızı gösterir.
- ☐ Her birey sahip olduğu hakları korumalıdır.
- ☐ Başkalarının haklarına saygı gösterilmelidir.
- ☐ Gruplarda üyelerin hak sahibi olması için en az bir yıl geçmelidir.
- ☐ Çocuk Hakları Sözleşmesi Avrupa ülkelerinde geçerlidir.
- ☐ Her çocuğun eğitim görme hakkı vardır.
- ☐ Çocuk Hakları Sözleşmesi ülkemiz tarafından da imzalanmıştır.
- ☐ 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılmaktadır.
- ☐ Çocukların sahip oldukları haklara saygı gösterilmelidir.

TEST 1

1. Aşağıdakilerden hangisi kurumdur?

- a. Müzik Öğrenci Kulübü
- b. Basketbol takımı
- c. Komşu
- d. Okul

2. Bir gruba üye olan bireylerin

üstlendiği rolün gereklerini yerine getirmesine ne denir?

- a. Hak
- b. Rol
- c. Sorumluluk
- d. Değer

3. Aşağıdakilerden hangisi bir grup

oluşturmaz?

- a. Oyun oynayan çocuklar
- b. Geziye giden insanlar
- c. Okul korosundaki öğrenciler
- d. Bahçede duran insanlar

4. Aşağıdakilerden hangisi

Kütüphanecilik Öğrenci Kulübü'ndeki öğrencilerin görevlerindendir?

- a. Kitapları düzenlemek
- b. Okuldaki kitapları okumak
- c. Arkadaşlarına kitap hediye etmek
- d. Okul çevresinde kitapçı açılmasını sağlamak

5. I. Okul araç gereçlerini özenli kullanmak

II. Okulda dersi dikkatli dinlemek

III. Okulun bozulan eşyalarını tamir etmek

Yukarıdakilerden hangileri okuldaki sorumluluklarımızdandır?

- a. I ve II
- b. I ve III
- c. II ve III
- d. I, II ve III

6. "Ben ailemle birlikte yaşıyorum.

Evimizin karşısındaki okula gidiyorum. Okulda İzcilik Öğrenci Kulübü'nde görevliyim. Ayrıca hayvanları severim."

Ezgi, kendisiyle ilgili bilgi vermiştir.

Yukarıdaki bilgilere göre Ezgi toplam kaç grup ve kurumun üyesidir?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4

7. Aile ile ilgili bilgilerden hangisi

yanlıştır?

- a. Sosyal bir kurumdur.
- b. Her bireyin sorumlulukları vardır.
- c. Çocukların rolleri 18 yaşından sonra başlar.
- d. Bireyler dayanışma içindedirler.

8. Bir grupta rolümüzün olmasında

aşağıdakilerden hangisi etkindir?

- a. Gruba üye olmak
- b. Grubun çalışmalarını izlemek
- c. Grupta arkadaşların yer alması
- d. Grubun çalışmalarını takdir etmek

9. Bir grubun oluşması için aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

- a. Kanunlara uygun kurulması
- b. En az iki kişinin olması
- c. Belli bir sürenin geçmesi
- d. Grubu oluşturanların meslek sahibi olması

- 10. I. Temiz çevrede yaşamak
II. Düşüncelerimizi söylemek
III. Oyun oynamak**

Yukarıdakilerden hangileri birey olarak haklarımızdandır?

- a. I ve II
- b. I ve III
- c. II ve III
- d. I, II ve III

11. Aşağıdaki davranışlardan hangisi diğer insanların haklarına saygı göstermeye örnektir?

- a. Otobüs durağında sıraya girmek
- b. Markette alışveriş yapmak
- c. Gazete, kitap okumak
- d. Bilgi yarışmasında birinci olmak

12. Aşağıdakilerden hangisi müzik korosunda görevli olan bir öğrencinin sorumluluklarındandır?

- a. Koroyu yönetmek
- b. Provalara katılmak
- c. Korodaki görevlileri belirlemek
- d. Söylenecek şarkılara karar vermek

13. Graplarda rollerimizin olması için gereklidir?

- a. Düzeni sağlayacağından
- b. Kanunlarda belirtildiğinden
- c. Gruplar kalabalık olduğundan
- d. Birden fazla grup olduğundan

14. "Yerlere çöp atmamak topluma ve çevreye karşı " cümlesi aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanmalıdır?

- a. haklarımızdandır
- b. ilkelerimizdendir
- c. sorumluluklarımızdandır
- d. davranışlarımızdandır

15. Aşağıdakilerden hangisi çocuk olarak ailedeki sorumluluklarımızdandır?

- a. Aile bütçesi hazırlamak
- b. Oyun oynamak
- c. Ailedeki kurallara uymak
- d. Ailede görevleri belirlemek

16. Çocuk Hakları Sözleşmesi ilk olarak aşağıdakilerden hangisi tarafından kabul edilmiştir?

- a. Cumhurbaşkanlığı
- b. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
- c. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
- d. Siyasi Parti Yöneticileri

17. Aşağıdakilerden hangisi çocuk olarak haklarımızdandır?

- a. Büyüklerden izinsiz geziye katılmak
- b. Okulda okutulacak dersleri belirlemek
- c. Okul kurallarına uymak
- d. Duygu ve düşüncelerimizi rahatça söylemek

18. Aşağıdakilerden hangisi çocuk haklarından biri değildir?

- a. Eğitim görmek
- b. Barış ortamında yetişmek
- c. İşte çalışmak
- d. Korunmak

19. Kaç yaşına kadar Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin sağladığı haklardan yararlanabiliriz?

- a. 14
- b. 16
- c. 18
- d. 20

20. "Tüm dünya çocukları çocuk haklarından din, dil, ırk, renk, cinsiyet, milliyet, mülkiyet, siyasi, sosyal sınıf ayrımı yapılmaksızın yararlanmalıdır."

Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yukandaki maddesi verilenlerden hangisi ile ilgilidir?

- a. Çocuklar eğitim görmelidirler.
- b. Her çocuk bir işte çalışmalıdır.
- c. Tüm çocuklar sınıf gözetmeksizin eşittir.
- d. Çocuklar oyun oynama hakkına sahiptirler.